

طی روند رشد زبان در مراحل ابتدایی، زمانی که کودک در سن ۱۲ تا ۱۸ ماهگی است، برای ارتباط و انتقال پیام از تک کلمه‌ها استفاده می‌کند. اگر کودک شما از این محدوده سنی بزرگتر است اما هنوز از تک کلمه‌ها استفاده می‌کند باید به او کمک کنید تا از این مرحله عبور کند.

کودکان طبیعی قبل از اینکه بتوانند از ترکیب کلمات برای ارتباط گفتاری استفاده کنند حداقل به توانایی بیان ۵۰ کلمه دست یافته‌اند. این کلمه‌ها متنوعند. برخی کلمات اسم و برخی فعل هستند. برخی ضمیر و برخی پرسش‌واژه هستند.

بنابراین اگر کودک شما در مرحله تک کلمه است به او کمک کنید تا کلمات متنوع را فراگیرد. برای مثال کلمات زیر را به او آموزش دهید:

این، من، بابا، مامان، نی‌نی، هاپو، بده، نه، بیا، داداش، عمو، عمه، نون، به‌به، لا‌لا، آب، رفت، بای‌بای، توپ، شیر، نیست، افتاد، باشه، دست، پا، تخت، ماشین، مه‌مه، مو، بیب‌بیب، چیه کو، سلام

به این کلمات تکی به دقت توجه کنید، می‌توانیم آنها را در زیر مجموعه اسم‌ها، فعل‌ها، پرسش‌واژه‌ها، ضمیرها، طبقه‌بندی کنیم:

اسم‌ها: بابا، مامان، نی‌نی، هاپو، داداش، عمو، عمه، نون، به‌به، توپ، شیر، دست، پا، تخت، ماشین، مه‌مه، مو...

فعل‌ها: بده، بیا، رفت، نیست، افتاد، باشه

ضمیرها: این، من

پرسش‌واژه‌ها: چیه؟، کو؟

سایر کلمات: نه، بای‌بای، بیب‌بیب، لا‌لا، سلام

در صورتی که کودک شما کلمات متنوع را فراگرفت به تدریج کلمات را ترکیب می‌کند. برای مثال: این‌نه، بابا رفت، نی‌نی‌کو؟

اگر کودک از تک کلمه استفاده می‌کند والدین و اطرافیان کودک باید پیام کودک را بر حسب موقعیت به گفته‌های دو کلمه‌ای تغییر دهند. به این روش بسط دادن گفته می‌شود.

به مثال‌های زیر توجه کنید:

موقعیت: بابا از منزل خارج می‌شود.

کودک اشاره به در می‌گوید: "بابا"

مادر در این موقعیت باید بگوید: بابا رفت!

در بسیاری از شرایط والدین بهتر است در قالب نمایش، جمله‌سازی را به کودک خود آموزش دهند. برای مثال:

موقعیت: کودک با اشاره، عروسک خود را طلب می‌کند و می‌گوید: "نی‌نی"

در این موقعیت مادر از فرد دیگری درخواست می‌کند و می‌گوید: نی‌نی‌بده.

بدین ترتیب به کودک آموزش می‌دهد که گفتن کلمه‌ی نی کافی نیست و باید بگوید: نی‌نی‌بده

موقعیت: کودک اشاره به توپ می‌کند و می‌گوید "من"

در این موقعیت کودک اظهار مالکیت می‌کند

مادر به فرد دیگر می‌گوید: توپ من

بدین ترتیب به کودک آموزش می‌دهد که گفتن کلمه‌ی من کافی نیست و باید بگوید: توپ من.

موقعیت: کودک اشاره به توپ می‌کند و می‌گوید "من"

در این موقعیت کودک توپ را می‌خواهد.

مادر به فرد دیگر می‌گوید: توپ بده.

برای استفاده از پرسش‌واژه‌ها برای جمله‌سوالی می‌توان نمایشی را ترتیب داد.

موقعیت: جستجوی توپ، عروسک، ماشین

مادر هر کدام از اسباب بازی‌های کودک را پنهان کند و از کودک یا شخص دیگر سوال کند.

مادر: توپ کو؟ توپ نیست! و با تکرار آن، توپ را جستجو پیدا کند.

نی‌نی‌کو؟ نی‌نی‌نیست! و با تکرار آن، ماشین پیدا کند. ماشین کو؟ ماشین نیست! و با تکرار آن، ماشین را جستجو و پیدا کند.

راهنمای والدین برای افزایش توانایی کودک در ترکیب کلمات و جمله سازی

مثل این توپه ، این نی نیه، این اسبه، این مامانه
این هاپوئه، این جوجه س، این عمه س، این عموئه
سوال ”این چیه؟“ روش جذاب سوال کردن از دیگران برای
کودکان است.

این سوال را مکرر بپرسید تا کودک نیز از شما سوال کند

موقعیت: اسباب بازی ها را بچینید و سوال کنید

این چیه ؟ این نی نیه، این چیه؟ این توپه

این چیه ؟ این ماشینه، این چیه ؟ این اسبه

این چیه ؟ این جوجوئه یا این جوجه س

اظهار مالکیت، با اظهار منه در گفته های کودک در مراحل
نخست رشد زبان شکل می گیرد. از موقعیت اظهار مالکیت
استفاده کنید تا کودک ترکیب کلمات را بیشتر استفاده کند .
موقعیت: اسباب بازی های کودک و لوازم شخصی کودک را
بچینید و او را تحریک کنید تا گفته ی ”مال منه“ را استفاده کنند.
نی نی منه، هاپوی منه، ماشین منه، شیر منه.

دانشکده علوم توانبخشی

دفتر مطالعات و توسعه آموزش

گروه آموزشی گفتاردرمانی

**تهران، میرداماد، میدان مادر، خیابان شاه نظری، خیابان
مددکاران.**

برای استفاده از فعل ”بیا“ مادر نمایشی ترتیب دهد تا در
موقعیت های مختلف مثل مکالمه با تلفن یا از پنجره بیرون
را نگاه کنند .

مادر با استفاده از گوشی تلفن نمایش بازی کند: بابا سلام،
بابا بیا، بعد گوشی را به کودک بدهد و از او بخواهد با پدرش
حرف بزند.

روش تقلید: کودک را تشویق کنید واژه های شما را تکرار
کند.

نمایش عروسک بازی، خواباندن عروسک، غذا دادن به او،
بازی با توپ، خاله بازی، ماشین بازی

موقعیت: مطالبه توپ از داداش

داداش بیا توپ بده.

به تدریج جمله های همپایه به گفته های دو کلمه ای اضافه
کنید. از دو فعل و دو اسم برای ساخت جملات همپایه
استفاده کنید.

موقعیت: آب دادن به هاپو ← هاپو بیا آب بخور

موقعیت: افتادن توپ و از نظر پنهان شدن یا دور شدن
آن ← توپ افتاد، توپ نیست، توپ افتاد بابا توپ بده.

فعل ربط در گفتار محاوره به صورت واژه بست گفته می شود
و بسیار پر کاربرد است کودکان در مراحل اولیه ترکیب
کلمات از واژه بسط ها استفاده می کنند.